

Koulukallion ja Serlapuiston päiväkotien suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

päivämäärä 26.9.2023

Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Tavoitteena, että lapset oppivat työskentelemään yhdessä ja he saavat tilaisuuden harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Yhteisöjen rakenteiden ja käytäntöjen tulee edistää hyvinvointia ja turvallisuutta

Perusopetuslaki ja perusopetuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma edellyttävät, että kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi laaditaan yksikkökohtainen suunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatuslaki edellyttävät, että kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti.

Esi- ja perusopetus

Arvoperusta Opetussuunnitelmien perusteissa lähtökohtana on lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus, elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Jokainen lapsi ja nuori on ainutlaatuisen ja arvokas sellaisena kuin hän on. Opetuksen ja kasvatuksen tulee tukea lasta ja nuorta kasvamaan ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Sivistyksen kuuluu taito käsitellä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja rohkeasti. Arvoperusta tulee näkyä eri yksiköiden toimintakulttuurissa.

Muutokset, jotka tulivat 1.8.22 voimaan, ovat lyhyesti (OPH)

- Lapsen edun ensisijaisuus. Lapsen edun ensisijaisuus on jatkossa huomioitava esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.
- Lasten ohjaaminen yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa. Lisätty myös tarkennus aikuisen läsnäolosta ja ohjauksesta turvallisuuden varmistamiseksi.
- Opettajan, päiväkodin johtajan ja rehtorin ilmoitusvelvollisuus. Heillä on jatkossa velvollisuus ilmoittaa huoltajalle tai muulle edustajalle epäilystä kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen. Ilmoitusvelvollisuus koskee kohteena ollutta ja epäiltyä lasta

Koulukallion ja Serlapuiston päiväkotien suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

1. Mitä kiusaamisella tarkoitetaan
Kiusaamisen muodot: verbaalinen, fyysinen ja psyykkinen.

Henkilöstön yhteinen näkemys kiusaamisesta:

- kiusaaminen on toistuvasti ja tahallisesti tapahtuvaa toisen lapsen satuttamista, mielen pahoittamista tai pelottelua
- epäsuoraa kiusaamista on esim. leikistä poissulkeminen, puhumatta jättäminen, pahan puhuminen, selän kääntäminen tai toisen kaverisuhteiden sotkeminen
- suoraa kiusaamista on fyysinen väkivalta tai tavaroiden rikkominen
- häirintä on toisen henkilökohtaiselle alueelle tulemista tai tilanteiden keskeyttämistä

2. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän käsitteiden käsittely henkilöstön, esioppilaiden ja varhaiskasvatuksen lasten kanssa.
 - Lapsia haastatellaan ja heidän kanssaan keskustellaan yllä mainituista käsitteistä. Näitä asioita käsitellään eri-ikäisten tunnekerhoissa sekä arjen leikki- ja muissa tilanteissa.
 - Henkilökunnan palavereissa mietimme yhdessä, mitä käsitteet tarkoittavat ja miten ne eroavat toisistaan. Pedagogisissa palavereissa on tehty suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
 - Lapsen edun ensisijaisuus edellyttää, että kiusaamis- ja häirintätapauksiin puututaan aina ja välittömästi. Tämä edellyttää riittävää määrää henkilökuntaa, henkilökunnalta tarkkaa havainnointikykyä ja taitoa ohjata lapsia toimimaan yhdessä. Näitä tilanteita ratkoessa hyödynnetään erilaisia materiaaleja esim. MiniVerso.
3. Yleistä kiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta.
Kiusaamisen ehkäisy tulisi nähdä osana arjen laadukasta pedagogiikkaa. Kiusaaminen ehkäisy perustuu henkilöstön omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön.

Kiusaamista ehkäisee

- pienryhmätoiminta, jolloin ryhmien kokoonpano vaihtelee ja lapset tutustuvat kaikkiin ryhmän lapsiin
- tunne- ja kaveritaitojen opettelu päivittäisessä toiminnassa ja arjen tilanteissa
- toiminnassa hyödynnetään myös erilaisia tunnetaitoihin liittyviä kuvakirjasarjoja ja muuta tunnetaitomateriaalia
- lapsille annettu myönteinen palaute sekä kannustaminen
- yhdessä sovitut normit ja säännöt
- yhteisöllinen toiminta koko päiväkodin ja perheiden välillä; yhteiset juhlat ja tapahtumat edistävät tutustumista toisiin lapsiin ja perheisiin
- aikuisen oma esimerkki; kiusaamisen ehkäisemisessä on tärkeää tarkastella henkilöstön omia asenteita ja omaa suhtautumista jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön

Miten kiusaamiseen puututaan

- aikuinen toimii lapsiryhmässä ennakoiden mahdollisia kiusaamistilanteita ja auttaa lasta selvittämään tilanteet rakentavasti
- aikuinen ohjaa pois epätoivotusta käyttäytymisestä menemällä itse aktiivisesti mukaan

- kiusaamistilanteisiin puuttuu heti se aikuinen, joka on paikalla ja hän kertoo tilanteesta lapsen oman ryhmän aikuisille
- epäsuoraan kiusaamiseen puuttumisessa on tärkeää aikuisen oma esimerkki, mukaan meneminen ja lapsen auttaminen mukaan leikkiin
- suoraan kiusaamiseen puuttumisessa on tärkeää tilanteen rauhoittaminen
- varmistetaan tilanteen todellinen kulku ja tausta ja selvitetään, ettei kyse ole väärinkäsityksestä tai vahingosta
- on tärkeää, että lapsi ymmärtää anteeksipyytämisen merkityksen
- kaikki ristiriitatilanteet sovitellaan
- lasten kanssa sovittelussa käytetään esimerkiksi MiniVerso-menetelmää, jossa jokainen osapuoli tulee kuulluksi ja lapsia opetetaan itse ratkomaan ristiriitatilanteita
- vanhempia tiedotetaan asiasta ja kerrotaan, että asia on käsitelty päiväkodissa

4. Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Toimenpiteet ja puuttumisen keinot:

- opetellaan tunteiden tunnistamista, nimetään tunteita sekä läsnä oleva aikuinen sanoittaa tarpeen mukaan lapsen tunnetilaa
- opetellaan rakentavaa tunteiden ilmaisua ja kehotunnekasvatusta
- aikuinen ohjaa lasta rauhoittumaan, jos harmittaa tai suututtaa
- vihainen saa olla mutta itseään tai toista ei saa satuttaa

5. Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Ehkäisevät toimenpiteet ja puuttumisen keinot:

- häirityksi tuleminen on vahvasti häirityn oma kokemus
- jos lapsi kokee häirintää, aikuisten tehtävänä on selvittää miksi, ja miten toinen häiritsee esim. haluaako hän leikkiin mukaan tai tulee hän liian lähelle
- häirintää ehkäisee läsnä oleva aikuinen sekä aikuisen ennakointi, lasten ohjaaminen pienryhmiin sekä pukemistilanteiden ja istumapaikkojen järjestelyt
- häiritsevä lapsi saattaa hakea huomiota, jolloin aikuisten suhtautuminen häiritsevään lapseen on tärkeää
- lapsen tunteminen on tärkeää, lapsi ei välttämättä häiritse tahallaan vaan hän saattaa olla muuten levoton

6. Yhteistyö veon, koulukuraattorin ja muiden tahojen kanssa

- Veon asiantuntemusta hyödynnetään päiväkodin arjessa
- Perhekeskukseen, koulukuraattoriin ja lastensuojeluun otetaan yhteys tarvittaessa
- koulukuraattori ja -psykologi käyvät esittäytymässä esiopetusryhmille syyslukukaudella

7. Yhteistyö huoltajien kanssa

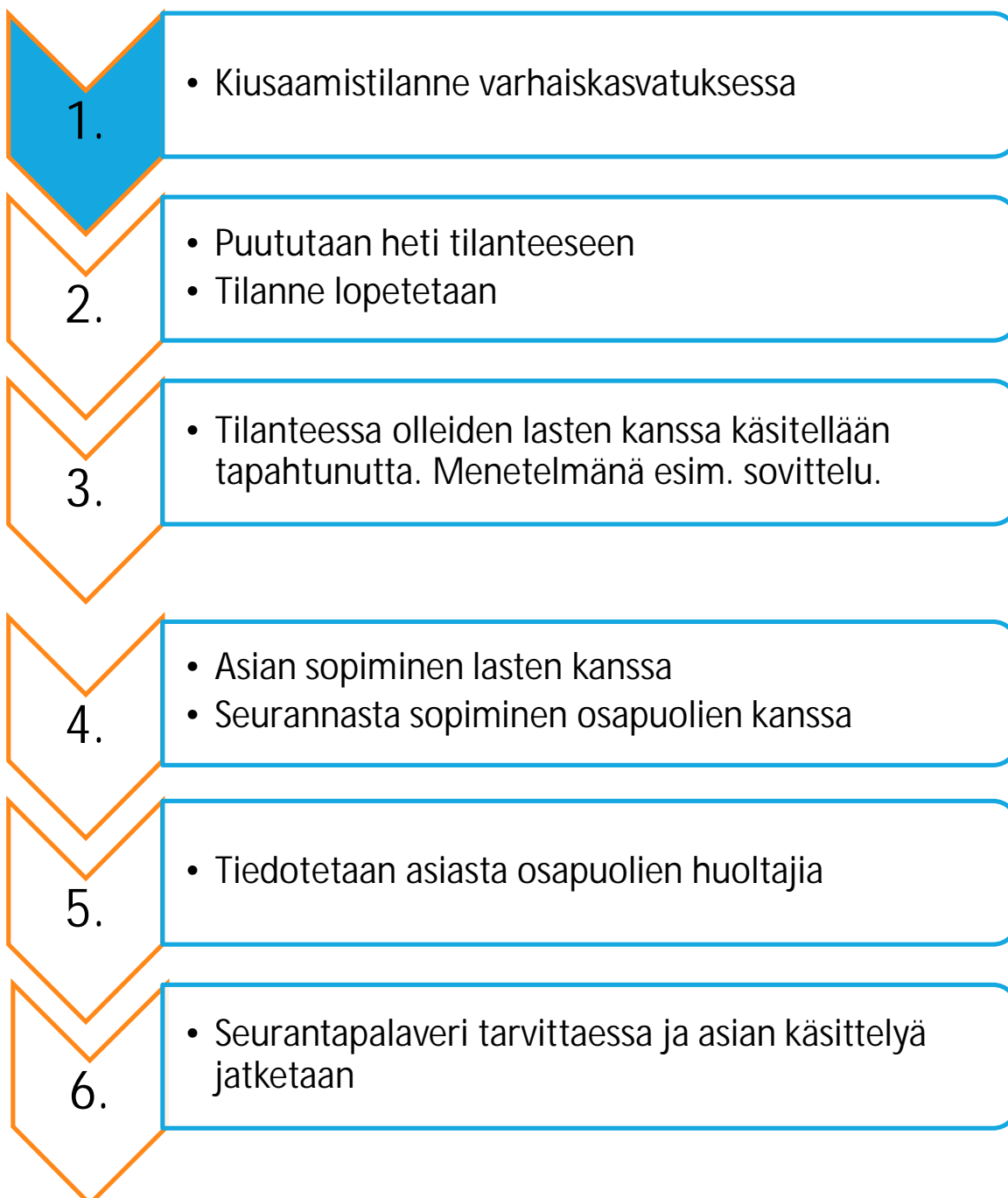
- Vanhemmille kerrotaan tästä suunnitelmasta lapsen vasukeskustelussa.
- Ristiriitatilanteissa informoidaan osapuolten vanhempia. Heidät pidetään ajan tasalla asioiden suhteen.
- Vanhemmille kerrotaan kiusaamistilanteista ja selvitetään, miten päiväkodissa on toimittu (selvitetty ja soviteltu) kiusaamistilanteessa.
- Kiusaamistilanteesta pidetään seurantapalaveri ja asian käsittelyä jatketaan tarvittaessa.

8. Suunnitelmaan perehdytys ja tiedottaminen (henkilöstö, lapset, huoltajat).
Suunnitelma on päivitetty 26.9.2023.

Perehdytys ja tiedottaminen toteutetaan:

- Tämä suunnitelma on liitteenä päiväkodin toimintasuunnitelmassa. Henkilöstö perehtyy siihen toimintakauden alussa ja tarvittaessa.
- Lasten kanssa käydään läpi käsitteitä ja toimintatapoja sekä keskustellaan kiusaamisesta ikätasoisesti.

1. Varhaiskasvatuksessa panostetaan hyvään ilmapiiriin ja tuetaan lasten tunne- ja kaveritaitoja, ennaltaehkäistään kiusaamistilanteita.
2. Henkilöstö tunnistaa kiusaamisen eri muodot ja tilanteet. Niihin puututaan aktiivisesti.
3. Varhaiskasvatusyksiköissä käydään vuosittain läpi suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Menetelmiä ja toimintatapoja kehitetään.
4. Kiusaamistilanteisiin puututaan aina ja niistä tiedotetaan kaikkia asianosaisia.

Kiusaamista koskevat määräykset varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Henkilöstöllä on keskeinen rooli joka päivä lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Tunnesäätelyn kehittymistä tuetaan, ja lapsia opetetaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata tai syrjitä, tai aiheuteta vaaraa muille. Lasten vertaisuuhteiden kehittymistä tuetaan. Turvallisuus varmistetaan henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa, ja kaikissa lapsiryhmissä.

Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti lasten iän ja kehityksen mukaisesti.

Lasten osallisuutta edistetään monin eri tavoin. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista, ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin.

Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastainen työ (OPH)

VASU:

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

ESIOPS:

Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Aikuisen läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja.

Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi (OKM)

Eri hallinnonalojen toimista koostuvan ohjelman taustalla ovat hallitusohjelman kirjaukset mm. syrjimättömyydestä sekä jokaisen lapsen ja nuoren oikeudesta koskemattomuuteen. Tavoitteena on, että kenenkään ei tarvitse kokea kiusaamista, häirintää, väkivaltaa tai sosiaalista syrjintää koulussa tai oppilaitoksissa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa toimenpideohjelmaa.

Kiusaamisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa (MLL sivulta kopioitu)

Päiväkodeissa kiusaaminen on arkipäivää, mutta ilmiötä ei aina tunnisteta kiusaamiseksi. Kiusaamiseen ei ole kiinnitetty aina riittävästi huomioita tai siitä ei ole käytetty kiusaamisen käsitettä. Alle kouluikäisten lasten vuorovaikutustaidot ovat vasta kehittymässä, eivätkä lapset vielä ole omaksuneet kiusaajan tai kiusatun toimintatapoja. Pitkään jatkuessaan kiusaaminen voi johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ehkäistään vaikuttamalla lapsiryhmän toimintaan, luomalla turvallinen ilmapiiri ryhmään sekä vahvistamalla vuorovaikutustaitoja.

Kiusaamisen ehkäisy perustuu aikuisen omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön sekä ymmärrykseen siitä, että aikuinen itse vaikuttaa ilmiön olemassaoloon. Aikuisen toiminta ja valinnat voivat ylläpitää kiusaamistilanteiden jatkumista ja mahdollistaa niiden syntymistä. Aikuisen tehtävä on kantaa vastuu kiusaamistilanteista, niihin puuttumisesta sekä ennaltaehkäisystä.

Varhaiskasvatustyöskikkö ratkaisee itse, mitkä keinot ovat tehokkaita

Kiusaamisen ehkäisyä ja siihen puuttumista on vaikea ohjeistaa ulkopuolelta, sen sijaan päivähoitoyksikön on itse ratkaistava, millaiset keinot sillä hetkellä juuri nyt siellä olevien lasten kanssa olisivat tehokkaita. Kiusaamisen ehkäisy tulisi nähdä osana arjen pedagogiikkaa, joka muuttuu ja muotoutuu ryhmän ja lasten taitojen mukaan

[MLL_Mielenlukutaitoa_www.pdf](#)

Päiväkotirauha on lapsia ja vanhempia osallistava kiusaamisen vastainen toimintatapa, jota päiväkotitoimi voi soveltaa omassa yksikössään tai ryhmässään omien tarpeiden mukaan. Päiväkotirauhan tavoitteena on vahvistaa lasten, vanhempien ja kasvattajien yhteistyötä ja osallisuutta hyvän kasvu ympäristön luomisessa. Ideana on antaa tilaa lasten omalle suunnittelulle ja tekemiselle sekä pohtia niin aikuisten kesken kuin yhdessä lasten kanssa, millaisista asioista muodostuu kaikille mukava ja turvallinen ryhmä.

Päiväkotirauhan suunnittelu voi auttaa tekemään näkyväksi päiväkodissa jo toteutettavia tuttuja, konkreettisia asioita, jotka edistävät turvallista, myönteistä ilmapiiriä ja osallisuutta. Päivä. Ideoita kysytään lapsilta ja osallistavia teemoja voi olla myös useita vuoden aikana. [Päiväkotirauha - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[PIKI-toimintamallin](#) avulla tunnistetaan ja ehkäistään kiusaamista kotona ja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Tavoitteena on vahvistaa erityisesti lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. [PIKI-toimintamalli \(pikitoimintamalli.fi\)](#) Ymmärrystä [huoltajille](#) ja kasvattajille: [Tunne lapsiryhmäsi](#)

[Folkhälsan](#): Inspiraatioksi tarkoitettu materiaali on suunnattu päiväkotien henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja muille kiusaamisen vastaisesta työstä kiinnostuneille. Materiaalin tavoitteena on tukea lapsen kaverisuhteita, ohjata ja opettaa lasta muodostamaan merkityksellisiä suhteita eri tavoin samanikäisiin lapsiin sekä vahvistaa positiivisia edellytyksiä lapsiryhmässä.

[MiniVerso varhaiskasvatukseen](#)

MiniVerso on kehitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria lapsen oikeuksien, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi ristiriitatilanteissa.

[Pirkanmaan LAPEn opas lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen ja toimintamalli kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn](#)

[Kiusaamisen ehkäisy on kirjattu varhaiskasvatuslakiin](#). Lasta tulee lain mukaan suojata väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä.

– Varhaiskasvatuksessa opitaan toimimaan ryhmässä ja ottamaan toiset huomioon. On tärkeää, että päiväkodissa puututaan kiusaamisen ensimmäisiin merkkeihin. Päiväkodin tulee olla lapselle turvallinen ympäristö, jossa ketään ei kiusata eikä kukaan opi kiusaajaksi. Henkilöstöllä on yksiselitteinen velvollisuus ehkäistä häirintää ja kiusaamista sekä puuttua siihen.

Varhaiskasvatus on keskeinen toimintaympäristö, jossa lapsi ensimmäistä kertaa harjoittelee toimimista vertaisten kanssa ryhmässä. Tutkimuksissa kiusaaminen usein määritellään seuraavasti: "Kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa ja/tai pahaa mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua." (Olweus, 1993; Salmivalli, 2010).

Uutinen 26.1.2023 <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2023/uusi-sivusto-tarjoaa-ohjeita-ja-tyokaluja-kiusaamisen-hairinnan-syrjinnan-ja>

Linkki suoraan Opetushallituksen YouTube-soittolistalle Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen

https://www.youtube.com/watch?v=ZAwgiJzzxQ&list=PLsBm4tVhwd2E_CtDxK87_03Bhf73JnU9y